

ШОРИНА Тетяна,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії Факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету, м. Київ

ПРОЄКТ РИМСЬКОГО КЛУБУ «МЕЖІ ЗРОСТАННЯ» 50 РОКІВ ПОТОМУ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ РОЗДУМИ

У 2022 році відзначалось 50 років з дня виходу у світ першої доповіді Римському клубу «Межі зростання» [1, 1972]. Дослідження, представлене у доповіді, виконувалося групою вчених Массачусетського технологічного інституту (МІТ) під керівництвом Денніса Медоуза. У рік видання (1972 р.) доповідь здійснила широкий резонанс у світі науки, державної політики та економіки й на наступні десятиліття визначила більшу частину порядку денного у сфері екологічної безпеки.

Дослідження здійснювалося для аналізу поточних тенденцій світової динаміки, а саме зростання споживання, чисельності населення, промислового та сільськогосподарського виробництва та виснаження ресурсів і рівнів забруднення. *Базова* модель світової динаміки демонструвала поточні тенденції у їх природному процесі, тобто без втручання державної політики. Ця модель засвідчувала: якщо процес зростання досліджених параметрів залишиться без змін, то межі зростання цивілізації на цій планеті будуть перевищені й це призведе до серйозних екологічних криз на початку ХХІ ст., тобто приблизно уже у наш час. Водночас учені розробили ще 11 сценаріїв з різними варіантами соціальних інтервенцій.

Пізніше група тих само учених видала ще дві доповіді, які містили певні коригування: «За межами зростання» (1992) та «Межі зростання: 30-річне оновлення» (2004 р.); нарешті, у 2022 році вийшла ювілейна компіляційна книга «Межі та 50 років потому від меж зростання, чого ми навчилися та що буде далі» групи авторів за участю перших учених, Денніса Л. Медоуза та Йоргена Рандерса, які міркують над «уроками минулого» та окреслюють майбутні перспективи [2].

У поточний час Д. Медоуз запевняє, що світ змінюється загалом відповідно до того, що в доповіді 1972 р. назвали «базовим» сценарієм, а тому представлена модель є досі корисною для розуміння подій, що відбуваються у світі, а також для того, щоб підготуватися до перспектив майбутнього [3].

Д. Медоуз як учений залишається дотепер вірним раціоналізму, поділяючи погляд на об'єктивну та істинну пізнаваність світу. Водночас він є гуманістом і оптимістом, оскільки разом зі своєю дружиною Донеллою Медоуз і науковою групою, яку очолював з 1972 р., вірив у прогрес і розумність людства. Власне цим епістемологічним оптимізмом жилися їх обґрунтування у доцільності зміни соціальної парадигми розвитку у бік більш рівноважної та справедливої. Пропонуючи ще у 1972 р. необхідні заходи, які слід вживати людству і негайно, учені розуміли їх комплексну основу. Світоглядно вони поділяли холістський погляд, наполягаючи, що жодна комбінація суто технічних, економічних чи правових заходів і засобів не може принести суттєвого поліпшення [1, с. 186].

З часом світоглядні установки дослідників не змінилися. Д. Медоуз, зокрема, дотепер вважає, що корінною причиною глобальних проблем є ідеологія нескінченного зростання, та, яка вимірюється у ВВП, і яка реалізується у відповідній глобальній політиці.

В одному з інтерв'ю 2022 р. Д. Медоуз повторно підтвердив, що масштаби людської діяльності вже набагато перевищують *межі*, і тепер мета людства має змінитися: «вже має йти розмова не про уповільнення, а про повернення назад до рівня, який може витримати планета» [4]. Це знову свідчить про те, що суспільство недостатньо підготувалося до майбутнього. Хоча сьогодні наявні технології, що дозволяють суттєво знизити гостроту глобальних проблем, немає ключового – політичної волі їх використовувати в цих цілях. Дотепер, вважає учений, політика зосереджена на короткостроковій перспективі, в рамках якої нинішня система дає їх представникам владу та гроші, яких вони прагнуть. Але суттєва різниця з попередніми десятиліттями полягає у стисканні часу або звуженні горизонту прийняття правильних рішень.

Розрив «нового мислення», на кшталт «нового гуманізму», й наявного стану справ, на жаль, лише трагічно загострюється. Загалом, дискусії про вбудовування цінностей соціальної спрямованості у капіталістичну систему економіки, встановлення балансу між ринками та державою, вимагають, на наш погляд, окремого обґрунтування.

Список літератури

1. Meadows, Donella H. [and others] (1972). *The Limits to Growth; a Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind*. New York: Universe Books.
2. Bardi, U and Alvarez Pereira, C. (Eds.) (2022). *Limits and Beyond: 50 years on from The Limits to Growth, what did we learn and what's next? A Report to the Club of Rome*. Exapt press. 306 p.
3. Richard Heinberg, Dennis Meadows. Dennis Meadows on the 50th anniversary of the publication of *The Limits to Growth* // Resilience.org. February 22, 2022.
4. Fifty Years After 'The Limits to Growth': Dennis Meadows interviewed by Juan Bordera. Monthly Review Foundation. 08.10.2022. <https://mronline.org/2022/08/10/fifty-years-after-the-limits-to-growth/>